

Predikan

Heliga trefaldighets dag 2013, årg. 2

Psalmer: 1:1-4, 10, 664, 2, 339, 5.

Pär-Magnus Möller

I länderna kring Medelhavet fanns det många tempel som liknade templet i Jerusalem. För något år sedan besökte jag Palmyra och fick se templet till guden Bels ära invigt år 33. Templet hade ett gigantiskt muromgärdat område med kolonnader, där fanns det stora vattenkärlet för reningsceremonierna, där fanns det upphöjda offeraltaret, gångarna där djuren skulle tas in för offret, kanalerna för blodet som skulle flyta genom templet – där fann tempelbyggnaden i samma stil som man tänker sig templet i Jerusalem. Detta var alls inget konstigt, alla stora gudar hade tempel – och templen såg ungefär likadana ut eftersom de var byggda av människor och människor har alltid tagit efter varandra och imiterat.

Templet var platsen för tillbedjan och offer. Det enda som egentligen skiljde templen åt var gudabilden i dess inre. I det innersta av templet stod stenfiguren som gestaltade gudens närvaro. Dessa figurer gav man mat, tvättade och skötte om som om de var levande varelser. Det var alls inte ovanligt att man efter en ockupation kastade ut den gamla gudabilden och ersatte den med det nya härskarfolkets gudabild. Gudabilden var inte bara en figur för tillbedjan, det var också en figur som symboliserade och gestaltade vem som hade makten i landet.

Det var just i detta som templet i Jerusalem skilde sig från alla andra tempel. De ockuperande makter, som i olika omgångar trängde in i Jerusalems tempel, blev lika förvånade varje gång. Till en början kunde de, när de trängt sig igenom förhänget, inte se något annat än en kista med två änglafigurer på. I kistan fanns stentavlor, en stav som tillhört Aron och lite matrester som folket kallade manna. Det var allt. När kistan, som också kallade arken, blev stulen så ersatte man den inte eftersom den var unik. Efterföljande ockupanter fann därför att det rum som Israels barn höll för heligt var helt tomt. Inte underligt att det judiska folket ifrågasattes och sågs som underliga – vem var det som de tillbad?

I motsats till alla andra folk fick Israels Gud inte avbildas. Det som gestaltade relationen mellan folket och Gud var inte, som hos så många andra, att man dyrkade bilden genom att ge den mat, tvättade den och skötte om den. Det som gestaltade relationen mellan Israels Gud och folket var förbundet - relationsöverrenskommelsen. Det är därför Gud presenterar sig som Abrahams Gud och Isaks Gud och Jakobs Gud. Gud är den som skapat Israel och gjort det till ett folk genom förbundet med Abraham – det förbund som de andra patriarkerna levde i och vördade. Det var genom att leva i förbundet som folket ärade Gud – inte genom att vörda en stenfigur.

Offren som utfördes i templet hade också en annan funktion än offren i de hedniska templen. Offren i templet i Jerusalem utfördes för att folket skulle få en möjlighet att börja om då förbundet brutits. Offren var folkets tecken på botfärdighet och vilja att ställa allt till rätta igen. Folket visste att de egentligen var förkastade varje gång de brutit förbundet – men Gud hade gett dem en väg bort från fördömsen genom att låta skulden förtäras likt offret på altaret. Offret hade också en djupare betydelse; enligt profetiorna skulle det visa fram till det enda nödvändiga offret – Jesus Kristus själv – det fullkomliga och eviga offret som för all framtid skulle låta folket leva i försoning och kärlek.

Offren i de hedniska kulturerna handlade ofta om att göra guden glad – guden behövde offer för att leva – guden behövde människors rädsla och smärta för att leva, behövde blod. Men Israels Gud behövde inget blod, behövde inga offer, behövde ingen rädsla: -Barmhärtighet vill jag se, inte offer, sade Israels Gud istället.

När den Helige Ande sänktes över apostlarna på pingstdagen fullbordades allt som Gud planerat i sin räddningsplan sedan syndafallets dagar. Försoningen var fullbordad genom Guds sons offer och nu utgöts Anden över den nya skapelsen – se jag gör allting nytt! En ny skapelse – ett nytt kapitel i berättelsen om relationen mellan människan och Gud – ett nytt folk – ett nytt liv. Den mäktiga Tempelbyggnaden miste i denna stund sin betydelse och allt vad templet stod för flyttades denna stund liksom ner i apostlarnas och de troendes hjärtan. Jesus hade själv sagt till den samariska kvinnan: ”Den tid kommer då det varken är på det här berget eller i Jerusalem som man skall tillbe Fadern... den tid kommer, ja den är redan här, då alla sanna gudstillbedjare skall tillbe Fadern i ande och sanning...” Jesu ord är omskakande för det dåtida samhället – men det som skedde på pingstdagen gör allting nytt och fullbordar allt det gamla.

Den boning Gud valt till sin tronsal var efter pingstdagen inte längre ett hus byggt av människohand och placerat i Jerusalem – den boning han valt var den troendes hjärta. Tillsammans utgjorde nu apostlarna och de troende ett tempel av levande stenar. Det var så profetiorna skulle gå i uppfyllelse. Det nya förbundet var inte ristat på tavlor av sten, lagda i en tempelkista med keruber – det nya förbundet var ett förbund som skrevs på människohjärtat och förvarades där – där inne i det allra heligaste. ”det skall komma en tid då jag utgjuter min Ande över alla.” Joel 2:28

När vi skall förstå hur Gud handlar i oss kan vi alltså se på templet, vad det stod för och vad som skedde där - och så förstå både vår utkorelse och vår kallelse.

I det allra heligaste i templet fanns en kista med förbundstavlor – då den stulits fanns ingenting där inne. En gång om året gick översteprästen efter många

reningsceremonier in i det mörka rummet med en skål blod som han stänkte som försoningsoffer på väggarna. På hans bröst bar han en plåt med tolv stenar – varje sten symboliserade en av Israels tolv stammar. Som representant för folket bad han Gud om förlåtelse för alla synder – och bad om att relationen mellan Gud och folket skulle bli hel igen. Det allra heligaste var alltså inte en plats för tillbedjan av en stenfigur utan en plats för försoning och helande av en trasig relation. I centrum för tron står alltså inte en figur utan en relation. Den judiska tons centrum var relation. Det var detta som de hedniska folken aldrig kunde förstå. Templen såg så lika ut på utsidan – men insidan var något helt annat.

Samma sak är det för oss kristna – som ju blivit inympade på Israels folks träd. Vår tros innersta kärna är inte goda gärningar, inte religiösa offer – utan relationen med Gud och därmed också relationen med varandra. ”Den som inte kan älska sin broder som han sett kan inte älska Gud som han inte sett...”.

I den nya skapelse, som tog sin början på pingstdagen, finns det bara ett offer som är giltigt som försoningsoffer – och det är Jesus Kristus själv. Jesus besegrade synden och döden och står nu ständigt inför Gud Fader med sina sårmärkta händer och vädjar för oss. Jesus beskrivs som den nye översteprästen som inte bär fram bockars blod in i det allra heligaste inför Faderns ansikte – utan sig själv, sitt offer, det fullkomliga offret. Genom Jesus lever vi alltså ständigt försonade inför Gud Fader – relationen är för evigt hel igen. Guds försoning kärlek till oss är grundad i Jesu eviga offer. i Den bilden från templet får vi ta med oss.

En viktig profetia om templet är profetian ur Hesekiel. I en profetisk syn får Hesekiel se hur det börjar rinna vatten från det allra heligaste, ut ur templet, ut över förgårdarna och vidare ut över landet och världen. Alla sura pölar fylldes av friskt vatten och växtligheten tog fart – och till och med det salta havet, som tidigare inte dög till annat än att segla på, förvandlades till friskt vatten. Livet tog ny fart.

Det nya livets källa är den hela och försonade relationen med Gud och med varandra. Det som hände i syndafallet den gången då Adam och Eva åt av den förbjudna frukten var att livets källa täpptes till. Nu är den källan öppen igen – och det nya livet strömmar ur apostlarnas gemenskap. Alla kunde höra och förstå varandra, sjuka blev friska, bedrövade blev upprättade. Mitt i en värld av död strömmar livet fram. Nu strömmar inte livet från stenhuset i Jerusalem – utan från hjärtan – försonade hjärtan.

Det är av denna anledning som vi i dag talar så mycket om församlingens gemenskap. Det är vi som är det nya Jerusalems tempel. Det är vi som är utgångspunkten för det nya livet, himmelen, Guds rike. Det är ur vår gemenskap det nya livet kan strömma. Det är därför det är så viktigt att vi i församlingen

alltid försöker vårda våra relationer så att källan inte täpps till mellan oss – det är därför det är så viktigt att vi lever nära ordet och sakramenten, så att likgiltighet eller synd inte täpper till källan till det nya livet. För saken är den att källan, det nya livet, visst är till för oss – men om vi inte ger vidare det vi fått ta emot så dör det nya livet med oss – det blir till en sur pöl. Livet, vattnet, måste alltid strömma vidare och ge liv.

Om vår utkorelse är att bära källan i våra hjärtan, källan med det friska vattnet och det nya livet, så är kallelsen att låta denna källa ständigt strömma ur oss så att den kommer världen till del och gör alla surbrunnar fyllda med levande vatten. Detta gör vi genom att leva nära ordet och sakramenten och försöka älska varandra och dem vi möter med den kärlek vi själv funnit. För detta vårt uppdrag i denna världen har Gud kallat oss samman som församling och kyrka. Till oss säger han att vi skall döpa människor till -, och lära nya människor om detta nya liv han skänkt oss. Mitt i dödens värld har Gud byggt tempel som skall förvandla denna värld – tempel av levande stenar varur det nya försonande kärleksfyllda livet strömmar.

En sista bild som trygghet och tröst. På Arken som förvarades i templet fanns på dess lock två keruber, änglafigurer, som var riktade mot varandra i bön. Man sade att precis där deras vingar möttes, i tomrummet mellan vingspetsarna – där var världens centrum och där utgick allting ifrån – där var Gud. Genom ditt dop och din tro är nu denna plats placerad i ditt hjärta. För Gud är du världens centrum – för din skull skedde offret på Golgata kors, för din skull utgöts Anden och det nya livet, för din skull – för att du skulle bli en del av den treenige Gudens gemenskap - skänker han dig kyrkan, sakramenten, ordet. Det är viktigt att vi emellanåt smakar på den bilden – för den är verklig. Det finns så många som vill inbilla dig annat, också du själv ibland.

Vi är Guds heliga folk indragna i den treenige gudens kärlek och försoning – och vår gemenskap skall vara öppen mot världen och inbjuda alla som vill finna Guds frid, helande och kärlek. Det är vår utkorelse och kallelse. Inget mindre.

”Vilket djup av rikedom, vishet och kunskap hos Gud! Aldrig kan någon utforska hans beslut eller spåra hans vägar. Vem kan känna Herrens tankar, vem kan vara hans rådgivare? Vem har skänkt honom något som han måste återgälda? Ty av honom och genom honom och till honom är allting. Hans är härligheten i evighet, amen.”